

№ 5/1964.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting med
förslag till landskapslag om fornminnen.

Fornminnesvården har i landskapet hittills reglerats genom s.k. överenskommelseförordningar; den gällande är förordningen den 4 september 1936 om den förvaltning, som avser fredande och bevarande av forntida minnesmärken på Åland (ÅFS 6/36). De materiella stadgandena för detta rättsområde äro därför de i rikslagstiftningen gällande, d.v.s. förordningen den 2 april 1883 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande (FFS 16/83). Enligt 13 § 1 mom. 10 punkten självstyrelselagen tillkommer dock landskapet lagstiftningsrätt på detta område fränsett de i 11 § 2 mom. 12 punkten stadgade begränsningarna d.v.s. till rikslagstiftningen hör "det legala skyddet för fasta fornlämningar, statens befogenhet att inlösa sådana fornfynd, som icke av landskapet förvärvas eller bibehållas, samt de stadganden, som avse skifte av jord, varå fast fornlämning finnes." Då i riket den 17 juni 1963 utfärdats en ny lag om fornminnen (FFS 295/63), har landskapsstyrelsen ansett, att detta rättsområde nu borde regleras genom landskapslag. Detta kan ske utan hinder av den gällande överenskommelseförordningen; likväl kan landskapslagen icke träda i kraft, förrän förordningen ändrats eller upphävs. Antagande av landskapslag i ämnet kommer att påkalla en totalrevision av överenskommelseförordningen, som därefter kan begränsas till att gälla förfarandet i de angelägenheter, som beröra rikslagstiftningen.

På grund härav har landskapsstyrelsen låtit utarbета ett förslag till landskapslag i ämnet. Förslaget följer rikets nya lag i allt väsentligt, då lagstiftningen med nödvändighet innefattar en mängd stadganden, som innebära inskränkning i äganderätten och där förty landskapets lagstiftningsrätt är begränsad. Rikets lagstiftning bygger i detta avseende på den uppfattningen, att fasta fornlämningar, liksom också i huvudsak lösa fornföremål, äro av sådan ålder, att de såsom ett slags nationalegendom utgöra egendom, över vilken deras ägare icke fritt kan förfoga. För att trygga deras bevarande för eftervärlden kunna därför vissa inskränkningar i äganderätten eller inlösen komma i fråga. Rikets lag har antagits i den för grundlag stadgade ordningen. Orsaken härtill är, att i lagstiftningen införts stadganden om skeppsvrak, vrakdelar och lösa föremål från vrak, som icke tidigare varit fredade enligt fornminneslagstiftningen.

Stadganden om fornminnen återfinnas också i andra lagar än den egentliga fornminneslagstiftningen. Sålunda stadgas i strafflagen straff

bl.a. för den, som uppsåtligt, utan laga rätt, förstör eller skadar fast fornlämning, offentlig minnesvård eller offentligt minnesmärke (SL 35/2). I landskapslagen om reglering av byggnadsverksamheten (33 §) stadgas, att vid uppgörande av stadsplan skall kulturminnesmärken i mån av möjlighet skyddas och bevaras. Fornminnesområden kunna avsättas i stadsplanen (35 §) och stadsplanebestämmelserna kunna också gälla skyddande av historiskt värdefulla minnesmärken inom visst område. I lagen om hittegods (FFS 893/43) stadgas bl.a. om rätt för upphittaren att behålla fornföremål, som icke inlöses av staten.

Förordningen av år 1883 måste numera anses vara föråldrad. Bosättningen på landsbygden förändras och kommer ofta i kontakt med de områden, där fasta fornlämningar finnas. Den tekniska utvecklingen har medfört anläggande av kommunikationsleder och anläggningar, som åstadkomma betydande förändringar i naturförhållandena och medföra konflikter mellan olika allmänna intressen. Det har redan flera gånger hänt, att vägbyggena i landskapet påkallat undersökningar av fasta fornlämningar i och för deras avlägsnande från vägområdet eller ändring av vägplanering för att inte värdefulla fornlämningar måtte skadas eller rubbas.

Enligt 1883 års förordning blev fast fornlämning skyddad först då densamma blivit inlöst av ägare eller innehavare, som meddelat, att han av en eller annan orsak önskade taga befattning med fornlämningen. I förslaget äro fasta fornlämningar fredade oberoende härav och stadgas om ett särskilt förfarande för det fall, att jordägaren eller -innehavaren anser fornlämningen förorsaka oskäligt stor olägenhet och därför önskar rubba densamma (11 §). Då en allmän anläggning skall förverkligas på mark, där fast fornlämning finnes, skall likaså ett särskilt förfarande iakttagas (13 §).

Då fasta fornlämningar äro skyddade genom straffhot, bör i lag så noggrant som möjligt angivas, vad som avses med fasta fornlämningar. Förslagets 2 § upptager därför en förteckning över sådana fornlämningar. Åldersbestämningen har icke kunnat göras närmare än att fornlämningen skall ha tillkommit "fordom", "i forna tider" eller "forntida", vilket icke bör fattas enligt sedvanlig historisk tidsindelning. Också byggnader och rester av befästningsverk från senare tid böra sålunda anses fredade.

Tillsynen över fredningen av fasta fornlämningar borde ankomma på landskapsstyrelsen, som i detta avseende biträdes av landskapsarkeologen. Förbehållet om att det legala skyddet för fasta fornlämningar hör till rikslagstiftningen bör enligt landskapsstyrelsens uppfattning anses uppfyllt med att detta skydd i landskapet anordnas på samma sätt

som i riket, d.v.s. omfattar samma föremål och samma straffhot samt samma förutsättningar för deras rubbande och eventuella avlägsnande.

För att fredningen skall ha avsedd betydelse, bör icke blott fornlämningen utan också ett visst jordområde omkring densamma vara fredad. Om icke annat är stadgat eller bestämt skall detta område sträcka sig två meter från fornlämningens synliga ytterkanter. Har skyddsområdet fastställts vid expropriation, genom avtal eller genom myndighets beslut, skall de därvid angivna gränserna gälla. I det fall, att landskapsstyrelsen icke uppnår överenskommelse med jordägaren om skyddsområdets gränser, bör tvisten avgöras av opartisk myndighet. Då enligt rikets lag länsstyrelsen i sådana fall skall avgöra frågan, synes det lämpligt att också i landskapet fastställa länsstyrelsen som avgörande myndighet (5 § 2 mom.). Den inskränkning, som jordägare eller innehavare av nyttjanderätt härigenom får vidkännas i det fria förfogandet över sin jord, kan i vissa fall vara så betydande, att ersättning härför skäligen bör utgå. Kan avtal härom icke åstadkommas, bör frågan avgöras av domstol (7 §). Då allmänt behov kräver det, kan skyddsområde förvärvas av landskapsstyrelsen genom expropriation enligt bestämmelserna i landskapslagen angående expropriation för allmänt behov av fast egendom i landskapet Åland (15/53), varom uttryckligen stadgas i förslagets 9 §. Då fornlämnings betydelse är ringa i förhållande till den olägenhet dess fredning medför, kan den undanskaffas enligt 11 §.

Landskapsstyrelsen bör givetvis också ha rätt att undersöka fornlämning eller att låta undersöka den genom att medge forskare tillstånd till detta. Därvid kan skada uppstå på angränsande mark vid uppläggning av material, vid transporter o.s.v., för vilket den skadelidande bör utgå ersättning (10 §).

Påyrkas undanskaffande eller rubbande av fornlämning på grund av att densamma medför oskäligt stor olägenhet ehuru den är av ringa betydelse ur arkeologisk synpunkt, kan landskapsstyrelsen meddela tillstånd därtill efter att ha hört arkeologiska kommissionen i ärendet. Då denna fråga berör det legala skyddet för fornlämningarna, bör man dock i detta fall förutsätta, att arkeologiska kommissionens ställningstagande i frågan överensstämmer med landskapsstyrelsens. I annat fall bör ärendet, såsom också sker enligt rikets lag, underställas undervisningsministeriet (11 §). Förkastas sådan ansökan slutligt, kan sökande, som har betydande olägenhet av fornlämningen, utfå ersättning ur landskapets medel. Talan kan föras vid domstol, om frivilligt icke kan överenskommas om ersättningsbeloppet.

Då allmän anläggning planeras, bör i god tid utredas, om företaget

berör fast fornlämning och, om så är fallet, en rådplägnings anordnas, varvid jordägaren, landskapsstyrelsen och arkeologiska kommissionen bör vara företrädda. Uppnås härvid icke enighet om, huru med fornlämningen skall förfaras, skall ärendet av landskapsstyrelsen underställas statsrådet för avgörande (13 §). Fornlämning, som icke är tidigare känd, kan anträffas i samband med grävningsarbete. I sådant fall skall anmälan omedelbart göras till landskapsstyrelsen, varefter undersökning verkställs och det förfarande, som är tillämpligt i fallet, inledes. Skall fornlämning undersökas på grund av att allmänt arbetsföretag eller större enskilt företag påfordrar detta eller är särskilda åtgärder av nöden för fornlämnings bevarande med hänsyn till ett sådant företag, kan företagaren åläggas att antingen helt ersätta kostnaderna härför eller att skäligen deltaga i dem (15 §).

Stadgandena om lösa fornföremål överensstämmer i sak med rikets motsvarande stadganden (16-19 §§). Då likväl staten enligt självstyrelselagen bör tillerkännas rätt att i andra hand d.v.s. om landskapsstyrelsen avstår från inlösen, inlösa fornföremål, bör i 17 § införas ett uttryckligt stadgande härom.

Möjligheterna att undersöka och bärga vrak och vrakdelar äro numera betydligt större än tidigare. På grund härav har i rikets lag införts ett stadgande om att vrak efter fartyg eller farkost, som kan antagas vara minst hundra år gammalt, är fredat enligt principerna för fast fornlämning. Stadgandet ingår i förslagets 20 §.

I 21-24 §§ ingå stadganden av verkställighetskaraktär. Utöver det straffhot, som enligt strafflagen gäller som skydd för fornminnen (SL 35:2) stadgas i 25 § böter som allmänt straffhot för brott emot fornminneslagen. Den i självstyrelselagen omfattade principen, att fornföremål icke skall få bortföras från landskapet, om landskapsstyrelsen vill inlösa dem, har införts i 25 § 2 mom. För brott mot denna bestämmelse är straffet böter, vilket kan stadgas enligt 13 § 1 mom. 11 punkten självstyrelselagen.

Landskapsstyrelsen föreslår, att landskapslagen skulle träda i kraft den 1 januari 1965 (rikets lag trädde i kraft den 1 juli 1963), varvid nödig ändring av överenskommelseförordningen kunde genomföras. Då 1883 års fornminnesförordning varit gällande i landskapet såsom före självstyrelsens tillkomst gällande lagstiftning, borde densamma upphävas. Likväl borde 8 § av sagda förordning förbli i kraft, då densamma senare borde ersättas med särskild lag. Detta stadgande är av följande lydelse:

"Kyrkor och andra offentliga byggnader, som äro försedda med gamla målningar eller inskrifter å tak eller väggar, eller med åldriga arki-

tektoniska prydnader, må ej nedbrytas eller till annat ändamål användas, ej heller målningarna eller inskrifterna genom rappning, ny målning eller annorledes utplånas, innan anmälan derom gjorts hos Arkeologiska Kommissionen samt Kommissionen lemnats tillfälle att låta målningarna, inskrifterna och prydnaderna afteckna eller afbilda. Brytes häremot, vare den, som inseendet öfver byggnader eger, därför ansvarig såsom för tjenstefel."

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsam samt förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g
om fornminnen.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Om fasta fornlämningar.

1 §.

Fasta fornlämningar äro fredade såsom minnen av Ålands tidigare bebyggelse och historia.

Utan tillstånd, som meddelats med stöd av denna lag, må fast fornlämning icke utgrävas, överhöljas, ändras, skadas, borttagas eller på annat sätt rubbas.

2 §.

Fasta fornlämningar äro:

- 1) jord- och stenhögar, rösen, stenringar och andra stenläggningar och stensättningar, som fordom uppförts av människor;
- 2) gravar och gravfält från hednatid, även utan synligt märke ovan jord;
- 3) stenar och klippytor, på vilka från forna tider finnas inskrifter, bilder eller andra ristningar eller målningar, sliprännor eller andra slip- eller huggspår eller offergropar;
- 4) offerkällor, offerträd, offerstenar och andra kultplatser samt forntida tingsplatser;
- 5) bostadslämningar samt bo- och arbetsplatser från forna tider ävensom bildningar, vilka uppkommit vid användning av dylika bostäder eller platser;
- 6) forntida övergivna borgar, borgbackar, befästningar, fästen, val-lar och vallgravar samt rester av dem ruiner av kyrkor, kapell, kloster och andra märkliga byggnader samt forntida gravplatser, vilka icke finnas på begravningsplats, som vårdas av församling;
- 7) stenar, kors och vårdar, vilka fordom rests till minne av någon

person eller händelse eller i religiöst syfte, samt andra dylika minnesmärken;

8) lämningar av forntida anmärkningsvärda färdvägar, vägmärken och broar samt vårdkas- och andra dylika anläggningar; samt

9) fasta naturföremål, till vilka anknyta sig åldriga seder, sägner eller betydande historiska minnen.

3 §.

Tillsynen över fredningen av fasta fornlämningar utövas av landskapsstyrelsen med biträde av landskapsarkeologen.

4 §.

Till fast fornlämning hör sådant jordområde, som erfordras för att fornlämningen skall kunna bevaras samt för att med hänsyn till fornlämningens art och betydelse nödvändigt utrymme beredes däromkring.

Område, varom i 1 mom. är stadgat, benämnes i denna lag skyddsområde.

5 §.

Har fast fornlämning jämte skyddsområde fastställts vid lantmäteriförrättning eller exproprierats, skola därvid fastställda gränser gälla.

Hava fornlämnings gränser icke fastställts på sätt i 1 mom. är sagt och överenskomma icke landskapsstyrelsen och markens ägare därom skriftligen, ankommer det på länsstyrelsen att på ansökan av landskapsstyrelsen eller markens ägare fastställa gränserna. Ansökningen bör åtföljas av förslag till gränser för fornlämningen, utredning om äganderätten till den fastighet, inom vilken fornlämningen finnes, utdrag ur jordregistret samt tillförlitlig karta eller kartskiss, som visar var fornlämningen finnes. Angående ansökan bör markens ägare höras, om ansökningen gjorts av landskapsstyrelsen, och landskapsstyrelsen om ansökningen gjorts av markens ägare.

Hava fornlämnings gränser icke fastställts på sätt ovan i denna paragraf är sagt, anses gränserna löpa så, att skyddsområdet blir två meter brett, räknat från fornlämningens synliga ytterkanter.

6 §.

Finnes fast fornlämning på område, där lantmäteriförrättning är anhängig, skall fornlämningen jämte skyddsområdet utmärkas på karta och antecknas i jordregistret.

Överenskomma sakägarna därom, skall fornlämning jämte skyddsområde vid lantmäteriförrättning avskiljas till delägarnas samfällda område.

7 §

Vållar skyddsområde, vars gränser bestämts genom överenskommelse eller fastställts enligt 5 § 2 mom., betydande olägenhet vid nyttjandet av fastighet eller del därav inom område, vars användning icke tidigare

varit på motsvarande sätt inskränkt, äger vederbörande rätt till ersättning därför av landskapets medel.

Träffas ej överenskommelse rörande i 1 mom. avsedd ersättning, skall talan därom anhängiggöras vid domstolen på den ort, där skyddsområdet är beläget, inom ett år från det skyddsområdets gränser blivit lagligen fastställda, vid äventyr att rätten till ersättning förverkas.

Utgör fastighet, inom vars område skyddsområdet är beläget pant för fordran eller rätt att uppbära viss återkommande avkomst i penningar eller varor, skall ersättning, varom ovan i denna paragraf är stadgat, nedsättas hos överexekutor och fördelas på sätt om köpeskilling för utmätt egendom är föreskrivet. Innehavare av panträtt äger samma rätt till nedsatt ersättningsbelopp som till fastigheten. Nedsättande må dock ej ske, om innehavarens av panträtten samtycke till att ersättningen icke nedsättes föreligger eller om, i anledning av att den förman som skall ersättas är ringa eller av annan sådan orsak, olägenheten ej bör anses hava nämnvärt minskat säkerhetens värde.

8 §.

Landskapsstyrelsen skall vid behov meddela särskilda föreskrifter för bevarande av fast fornlämnings värde. Sådana föreskrifter må utsträckas till att omfatta även område ytterom skyddsområde, såframt icke områdets ägare eller annan därigenom åsamkas betydande olägenhet.

Landskapsstyrelsens beslut skall anslås på kommunens anslagstavla, såsom angående offentliga kungörelser är stadgat, samt på lämplig plats i närheten av fornlämningen, då så befinnes nödigt. Avskrift av beslutet skall översändas till polismyndigheten på orten.

9 §.

Landskapet äger, då allmänt behov det kräver, rätt att på sätt om expropriation av fast egendom för allmänt behov är stadgat, expropriera fast fornlämning jämte skyddsområde eller del därav.

10 §.

Landskapsstyrelsen äger rätt att undersöka fast fornlämning, utmärka dess gränser med pålar, inhägnad eller andra märken eller angiva dem med på platsen upprest tavla, så ock istandsätta fornlämning och på därtill hörande mark utföra röjning och vidtaga annan för fornlämnings skydd och vård nödig åtgärd. Landskapsstyrelsen må även på villkor, som den bestämmer, meddela annan tillstånd att undersöka fornlämning samt med mottagarens samtycke tillsvidare överlåta den lokala vården av fornlämningen åt kommun, församling eller samfund.

Är det av särskilda skäl nödvändigt, må landskapsstyrelsen omhänder-

taga fornlämning eller del därav att uppställas och vårdas på annan plats. Vad nu är sagt äger tillämpning även på fornlämning eller del därav, som är inmurad i eller eljest förenad med byggnad eller annat byggverk.

Har någon lidit skada genom åtgärd, som i 1 eller 2 mom. avses, äger han rätt till skälig ersättning därför av landskapets medel.

11 §.

Förorsakar fast fornlämning oskäligt stor olägenhet i förhållande till dess betydelse, må landskapsstyrelsen på ansökan, som bör åtföljas av noggrann beskrivning över fornlämningen, efter att hava hört arkeologiska kommissionen meddela tillstånd att rubba fornlämningen på sätt, som eljest enligt 1 § 2 mom. är förbjudet. I tillståndet må nödiga befunna villkor intagas.

Har i 1 mom. nämnd ansökan gjorts av annan än markägaren, bör denne höras i saken.

Landskapsstyrelsens beslut, varigenom tillstånd beviljas till rubbande av fornlämningen, skall underställas undervisningsministeriet för fastställelse, försåvitt beslutet står i strid med arkeologiska kommissionens utlåtande.

Om tillstånd att rubba fornlämning vid förverkligande av allmänt arbetsföretag stadgas i 13 §.

12 §.

Har i 11 § 1 mom. avsedd ansökan gällt fast fornlämning, som förut varit okänd och varav synliga tecken icke funnits ovan jord, och har ansökningen förkastats oaktat fornlämningen vållar sökanden betydande olägenhet, äger denne rätt till skälig ersättning därför av landskapets medel, försåvitt den förkastade ansökningen gjorts inom två år från det fornlämningen påträffades.

Talan rörande i 1 mom. nämnd ersättning skall, ifall överenskommelse ej träffats om ersättningen, anhängiggöras vid domstol på den ort, där fornlämningen är belägen, inom ett år från det sökanden erhöll kännedom om, att i 11 § 1 mom. nämnd ansökan blivit förkastad medelst beslut, som vunnit laga kraft, vid äventyr att rätten till ersättning förverkas.

Utgör fastighet, inom vars område fornlämningen är belägen, pant för fordran eller rätt att uppbära viss återkommande avkomst i penningar eller varor, skall vad i 7 § 3 mom. är stadgat angående nedsättande och fördelning av ersättningen äga motsvarande tillämpning.

13 §.

Vid planering av byggande av allmän väg, kanal eller flygfält, reglering av vattendrag eller annat dylikt allmänt arbetsföretag eller plan- läggning bör utredning i god tid införskaffas därom, huruvida fast fornlämning kan komma att beröras av företaget eller planläggningen. Om så är fallet, skall anmälan därom ofördröjligen göras till landskapsstyrelsen för rådpläggning i saken. Vid rådplägningen skall jordägaren och arkeologiska kommissionen höras.

Uppnås ej vid ovan i 1 mom. avsedd rådpläggning enighet, skall landskapsstyrelsen underställa ärendet statsrådet för avgörande.

14 §.

Anträffas under grävning eller annat arbete fast fornlämning, som ej förut varit känd, skall arbetet till den del det rör fornlämningen omedelbart avbrytas och den som leder arbetet ofördröjligen bringa saken till landskapsstyrelsens kännedom för nödiga åtgärder. Är arbetet sådant, som avses i 13 §, skall i ärendet förfaras såsom i sagda paragraf är sagt.

15 §.

Berör förverkligande av allmänt eller större enskild arbetsföretag fast fornlämning på sådant sätt, att därav föranledes särskild undersökning av denna eller särskilda åtgärder för dess bevarande, bör företagaren ersätta kostnaderna härför eller deltaga i dem, försåvitt detta icke med beaktande av omständigheterna skall anses oskäligt.

2 kap.

Om lösa fornföremål.

16 §.

Den som hittar mynt, vapen, redskap, prydnadsföremål, kärl, fort-skaffningsmedel eller annat sådant föremål, vars ägare icke är känd och som kan antagas vara minst hundra år gammalt, bör ofördröjligen tillställa landskapsstyrelsen föremålet såsom sådant, utan att rengöra det och med bifogande av noggranna uppgifter om platsen för fyndet och omständigheterna därvid. Kan det befaras, att föremålet skadas vid förflyttning eller kan föremålet annars ej utan svårighet tillställas landskapsstyrelsen, skall denna dock ofördröjligen underrättas om fyndet och därvid tillika lämnas förenämnda uppgifter.

Påträffas föremålet i kärr eller djupt i jorden eller finnas på fyndplatsen tecken, som tyda på fast fornlämning, såsom boplats eller gravfält, må fyndplatsen icke vidare bearbetas, förrän landskapsstyrelsen, till vilken anmälan om fyndet omedelbart bör göras, efter att vid behov hava undersökt platsen lämnat föreskrifter i saken.

Vad i 1 eller 2 mom. är sagt om föremål gäller även del av föremål.

17 §.

Landskapsstyrelsen äger rätt att inlösa i 16 § avsett fornföremål till Ålands museum. Fornföremål, som icke inlöses, skall erbjudas staten till inlösen, såsom därom är stadgat i rikets lag. Inlöses icke föremålet, skall det återställas till upphittaren, som må behålla föremålet.

Inlöses i 1 mom. avsett föremål, skall upphittaren därför erhålla skälig ersättning, som fastställles av landskapsstyrelsen med beaktande av föremålets art. Är föremålet av ädelmetall, skall ersättningen motsvara minst föremålets metallvärde, förhöjt med tjugofem procent.

I känd fast fornlämning påträffat fornföremål, som har samband med fornlämningen, tillfaller utan lösen landskapet.

Landskapsstyrelsen må, om den finner skäl därtill föreligga, åt upphittare erlægga särskild hittelön.

18 §.

Landskapsstyrelsen äger rätt att undersöka eller att på villkor, som den fastställer, meddela annan tillstånd att undersöka plats, där fornfynd gjorts, även om där icke finnes fast fornlämning.

Har någon lidit skada av undersökning, som nämnes i 1 mom., skall honom av landskapets medel givas skälig ersättning därför.

Landskapsstyrelsen må vid behov vid vite förbjuda vidtagande av åtgärder på ovan i 1 mom. avsett område, vilka äventyra undersökningen.

19 §.

I kyrka eller annan offentlig byggnad befintligt eller till sådan byggnad hörande löst föremål, med vilket minnen av forntida bruk eller konstförfarenhet äro förknippade och som icke tillhör någon enskild person, såsom gammal tavla, skulptur eller annat konstverk, klenod, vapensköld, skrud, rustning, fana, vapen, fattigbössa eller annat sådant föremål, må icke förstöras eller överlåtas, förrän anmälan därom gjorts till landskapsstyrelsen och denna behandlat saken. Landskapsstyrelsen äger rätt att låta avteckna och avbilda föremålet, så ock, då avsikten är att förstöra föremålet eller att överlåta det åt annan, inlösa det samma till Ålands museum.

3 kap.

Om fartygsfynd.

20 §.

I havet eller i vattendrag anträffat vrak av fartyg eller annan farkost, som kan antagas vara minst hundra år gammalt, eller del av sådant vrak är fredat. Angående vrak och del därav är i tillämpliga delar gällande, vad om fast fornlämning är stadgat.

Föremål, vilka anträffas i vrak, som avses i 1 mom. eller uppenbart härstamma från sådant, tillfalla utan lösen landskapet, och om dem gäller i övrigt i tillämpliga delar, vad om lösa fornföremål är stadgat.

Den som finner ovan i denna paragraf avsett vrak eller föremål skall utan dröjsmål därom anmäla till landskapsstyrelsen.

4 kap.

Särskilda stadganden.

21 §.

Skall i 10 § 1 eller 2 mom., 16 § 2 mom. eller 18 § 1 mom. avsedd åtgärd företagas, skall tidpunkten därför i god tid bevisligen under känd postadress eller på annat sätt meddelas markens eller byggnadsverkets ägare samt, om egendomen icke är i ägarens besittning, även dess innehavare.

22 §.

Avskrift av beslut, som avses i 5 § 2 mom., skall ofördröjligen sändas till landskapsstyrelsen och polismyndigheten på orten.

23 §.

Ovan i 11 § 1 mom. avsedd ansökan samt i 13 § 1 mom., 14 §, 16 § 2 mom. och 19 § 1 mom. nämnda anmälningar skola behandlas i brådskande ordning. Undersökning och åtgärd, om vilka stadgats i 15 §, böra även skyndsamt företagas.

24 §.

Anmälan, varom stadgats i 13 § 1 mom., 14 eller 16 § eller 20 § 3 mom., må göras samt i 16 § 1 mom. avsett föremål lämnas även till polismyndighet, som ofördröjligen skall befordra dem till landskapsstyrelsen.

25 §.

Den som utan tillstånd företager i 1 § 2 mom. nämnd åtgärd eller övertreder med stöd av 8 § 1 mom. utfärdade föreskrifter eller i 14 §, 16 § 2 mom., 19 § 1 mom. eller 20 § ingående stadganden, straffes med böter, försåvitt icke strängare straff skall ådömas honom med stöd av annan lag.

Den som underlåter att tillställa vederbörande myndighet i 16 § 1 mom. avsett föremål eller att därom göra föreskriven anmälan, straffes på sätt i 1 mom. är stadgat och have förverkat sin rätt på grund av fyndet. Lag samma vare, därest någon eljest undandöljer, överlåter, förvarar eller från landskapet bortför föremål av sagda slag, som enligt denna lag hade bort tillställas landskapsstyrelsen eller skadar eller ändrar detta.

26 §.

Närmare föreskrifter angående verkställigheten och tillämpningen av

denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

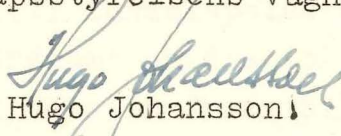
27 §.

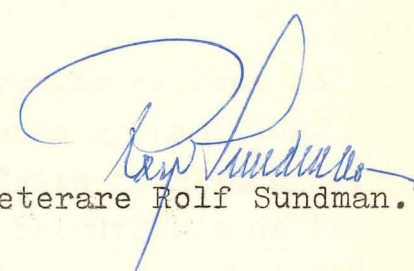
Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965. Genom densamma upphäves förordningen den 2 april 1883 angående forntida minnesmärkens fredande och bevarande, med undantag av förordningens 8 §.

Mariehamn den 27 februari 1964.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson

Lagberedningssekreterare Rolf Sundman.

Till Lagutskottet

från kulturutskottet.

I anledning av att lagutskottet i skrivelse den 11 mars 1964 anhållit om kulturutskottets yttrande över landskapsstyrelsens framställning med förslag till landskapslag om fornminnen (№ 5/1964), får utskottet härmed vördsamt anföra följande:

Såsom av landskapsstyrelsens framställning framgår skyddas de fasta fornlämningarna av straffhot och har på denna grund i lagförslaget noggrant angivits, vad som avses med fasta fornlämningar. Denna detaljbestämning har dock icke genomförts beträffande de fasta fornlämningarnas ålder annat än till de något vaga "fordom", "i forna tider" eller "forntida". Utskottet har därför ansett det vara skäl att också beträffande tidsbestämningen angiva en gräns och föreslår att denna gräns skulle fastställas analogt med den i 20 § stadgade 100 år. Detta kunde lämpligen ske genom införande av ett särskilt moment i 2 §.

I rikets motsvarande lag 17 § har arkeologiska kommissionen givits befogenhet att överföra sin rätt att inlösa fornföremål på annat allmänt museum eller annan allmän inrättning. Då landskapsstyrelsen icke medgivits samma rätt, och det otvivelaktigt finnes andra museer än Ålands museum i landskapet som skulle vara förtjänsta av att kunna inlösa sådana fornföremål, har utskottet ansett att denna befogenhet för landskapsstyrelsens del skulle införas i 17 §. Emedan utskottet är medvetet om att denna utvidgning av landskapsstyrelsens befogenheter betyder en inskränkning i arkeologiska kommissionens nuvarande andrahandsrätt att inlösa dylika föremål och frågan sålunda kräver en ingående prövning av de därmed sammanhängande juridiska frågorna, har utskottet icke beslutat utarbeta ett direkt förslag till ordalydelse av berörda stadgande.

I 10 § 2 mom. föreslår utskottet en redaktionell ändring sålunda att "Vad nu är sagt" ändras till "Detta".

I övrigt har utskottet ansett sig kunna omfatta landskapsstyrelsens framställning såväl till motivering som till lydelse av lagen.

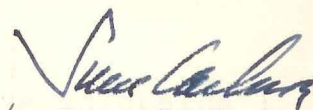
Mariehamn, den 16 mars 1964.

På

kulturutskottets vägnar:

Philip Eklöw
ordförande.

./ Sune Carlsson.
sekreterare.